Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentaria in universam artis logicam - Cod. Ettenheim-Münster 277

[S.l.], [17. Jahrh.]

Proemium [...]

urn:nbn:de:bsz:31-129937

Visual Library

COMMENTARIA
In Libros Cathegoriarum Aristotelis.
PROOEMIUM BREVE.

Expeditis e verbis q̄ ad intelligendum p̄sentem tractatum Cathegoriarum
cum p̄dicamentorum nr̄ā erant q̄ restat ut de ipsis agamus. Cæterum
antequam hoc fiat prius aliq̄ q̄si prolegomina traxit proponemus Et. In p̄is
Qritz hic q̄snam sit auctor huius op̄is de p̄dicamentis, res n. hæc nit
aliqs dub ē sed cōis iam opinio optinuit Arlem cē h. op̄is inventorem
ut ait Cant in proœmio h. libri nec rāe destituta ē hæc cōis opinio q̄a ut
ait Boetius hic tractatus multum redolet stylus Aristotelicus sibiq̄ ymplerimum
similis ē Arlis unde n̄ audiendi st illi q̄ Archytam Tarentinum h. op̄is
Auctorem constituit et q̄a Arlis hic mentio facta dicemus aliq̄ de vita
eius dicere Fuit ig̃s Arlis natione Macedo, Patria Stagyrites. Post
habitam q̄m post aliqs annos infelici tū marte se exercuerat Socrati
disciplinæ se tradidit eiq̄ p̄ triennium op̄am dedit. Socrate v. mortuo
Platonis Academiam intravit eumq̄ p̄ 20 annos docentem avidissime au-
divit. Post hoc tp̄is spatium iam doctrinæ et virtutum fama factus
celebris a Philippo. O Ens Entium miserere mei
Fuit Arlis ingenio plane divino in q̄ ut ait Alb. Magnus nā totum
q̄d potuit ostendit eius ingenii subtilitatem acumen et fœtiditatem admiratus
Plato eum solebat vocare Mentem et phylorum verbis nam si forte eum
a Gymnasio abēe contigisset statim subclamabat Plato ubi ē mens et verbis
phylorū? q̄d certe n̄ ē exiguum p̄ceptoris p̄conium. Fuit m̄ p̄t doctrinā
bonis moribus et virtutibus ornatus q̄d vel ex eo colligi p̄t q̄d fuerit in p̄ceptorem
Alexandri Magni institutus. Plura possemus hic in eius laudem dicere
nisi nos tp̄is angustia vilum abrumpere cogeret hæc sufficiant de
laude Arlis cui p̄ inventione op̄is grās agimus immortales.

Opus hoc cont. Intitulat de 10 Cathegoriis quod vocabulum tractat
ja sui impositione sequitur factam accusationem in iudicio ab Arte tu
licentia physica est translatum ad significandam praedicationem quae inter supremam gra
speciem et individua intercedit.
Dicit Aristoteles totum opus in 3 partes principales in Antecathegorias, Cathe
gorias et Postcathegorias, sive ut latinis tres utamur in Antepraedicamenta
praedicamenta et postpraedicamenta. In Antepraedicamentis tradit definitiones aequivocorum
univocorum et denominativorum et ea quae sunt circa omnia praedicamentis. In praedica
mentis enigmatis praedicamenti naturam seorsim declarat, In postpraedica
mentis explicat ea quae aliquo modo meminerat in praedicamentis et de his 3.
partibus nos cum illo modo agemus.
Quaeritur primo 2o Circa hunc lib. An ad Logicum spectet agere de praedi
camentis et de illis quae Aristoteles in hoc lib. tradidit aliqui negant sed vero alii
affirmant. Cuius rationem optimam affert Caiet. in Proemio h. libri quia Dia
lectica officium est dirigere 3 mentis operationes sed 1a operatio mentis quae est
simplicium apprehensio non potest dirigi nisi per tractationem praedicamentorum ergo
ad logicum spectat agere de praedicamentis. Probatur minor 1a operatio mentis est
simplicium apprehensio ergo debet dirigi per res simplices sed res simplices
tractantur in praedicamentis ergo praedicamenta dirigunt 1. mentis operationem sicut
enumeratio 2. et argumentatio 3.
Quaeritur 3 quaenam sit obiectum h. libri. Ad hoc Respondeo 1o obiectum Materiale
esse ipsas res quae in praedicamentis collocantur ut substantia quantitas qualitas &c. In quarum
rerum cognitione prout res sunt non sistit dialectica sed considerat ea in ordine
ad ens rationis scilicet in ordine ad 2. Int. gratis et speciei subiecti et praedicati.
Ratio h. Responsionis petenda est ex dictis sup. de illo materiali et licet
loca demonstret passiones de ipsis rebus quae in praedicamentis collocantur ut vide
bimus infra quia tamen hoc facit sub ratione formali entis rationis logici ex eo non
sequitur ipsas res esse obiectum formale h. libri sed potius ens rationis descriptivum.

Ex hoc R. 2: obiectum formale h. Tractatus est ens rationis logicum sive ens rationis ad bene discernendum accommodatum et hoc ens rationis est 2a intentio subiecti et praedicati generis et speciei.

Probatur 1: obiectum formale adaequatum totius est ens rationis discernendum ut supra probatum est ergo et obiectum inadaequatum sive partiale erit huiusmodi consequentia patet quia obiectum partiale continetur sub toto tanquam pars.

Probatur 2o Praedicamentum ut dicemus infra formaliter est coordinatio censeries quaedam generum specierum et individuorum subiecti et praedicati, sed genus et species subiectum et praedicatum sunt et ipsa coordinatio horum formaliter est quod rationis ergo obiectum formale h. tractatus erit ens rationis.

R. 3: Obiectum secundarium esse voces et nomina Probatur quia non in vocibus tanquam in signis reperiuntur non istae 2ae intentiones logicales et deinde ratio aequivocorum non in rebus tantum sed non in vocibus reperitur, quia tamen haec omnia considerat logicus in ordine ad ens rationis illud erit obiectum formale eius et non voces vel nomina tunc fatendum sit logicum multum indigere vocibus, tum ad exprimendos proprios conceptus tum ad percipiendos alienos quare non placent hic connumeri causas asserentes principium materiale h. operis esse voces et non res, contrarium n. nobis est videtur quia primaria intentio h. operis est adunare ad id quod omnia entia dispersa et ea ordinate distinguere secundum suis proprietatibus illustrare et sic primum intellectus operationem dirigere et quia res non coadunantur cum iis conditionibus iis habent a parte rei sed ut sunt acceptae per obiectum et ut stant sub simplici apprehensione intellectus et res sic acceptae nil aliud sunt per quam per interius verbum mentis conceptae vel quod idem est res conceptibilis simplicibus conceptae et huiusmodi res non per voces incomplexas cum ut tres simplices significentur ideo dici solet contra intentionem h. operis esse tractare de vocibus incomplexis non tanquam de principium materiale sed ut sunt signatae rerum simplicium quae in praedicamentis collocantur et sic res locum principium materiale obtinebunt.

Res n. q. e. hic ponit in praedicamento substantiae ut res e., haec v. vox homo
ponit tamen in quantum significat illam rem q. in praedicamento ponit quod certe
minus principium e. et si hoc forte velint connumerare illis non refragamur.
Et quamvis explicatio haec admitti possit, tamen sciendum e. consideratione de
vocib. non provenire ex intentione loci sed potius ex necessitate quia res simplices
simplici apprehensione conceptas non nisi verbis exprimimus, vocib. docimus
et coadunamus, si n. haec absque verbis exterioribus percipere possemus
solo sermone interiori contenti aut per alia signa haec fieri possent non
indigeremus vocib. et ideo si quaeratur An de vocib. vel de reb. principaliter
hic tractetur Rx. non de rebus non tamen absolute sed incomplexe conceptis et
simplicib. vocib. significatis
Arg. 1. ja dicta. Ad Metaph. spectat agere de praedicamentis ergo non recte
diximus idipsum ad logicum spectare deinde si esset logici negotium agere de
praedicamentis esset maxime propter 1. mentis operationem dirigendam sed haec ratio
nulla e. quod patet quia quae operatio mentis nequit errare et consequenter non indiget
regula ergo ad logicum non spectat agere de praedicamentis.
Ad 1. Rx. idem materialiter sumptum bene potest spectare ad diversas sciencias si
tamen ab ipsis sub diversa sub ratione considerentur, licet ergo Metaphys. conside-
ret praedicamenta non tamen considerat ea sub illa ratione qua logicus. Metaph.
non considerat illa in quantum res sunt sub ratione entis realis ibi sistendo vel
in quantum diversas rationes entis realis induunt at logicus considerat quidem
illas res quae ponuntur in praedicamento sed non sistit in earum cognitione ut res sunt
sed in quantum aptae sunt subjici et praedicari et in quantum induunt secundum intentionem
generis et speciei per quod fiunt aptae ut possunt ex iis verae et bonae
construi definitiones.

Ad 2. Rx nego mi. ad pb. Responsum est sup. d. ans. In 1a operatione mentis non potest esse error falsitatis concedo ans. iste non proprius est 2a operationis non potest esse error apprehensionis ita ut unum apprehendat pro alio nego ans.

Arg. 2o. In hoc Tract. agitur de Univocis aequocis et denominativis sed aequocatio tantum in vocibus reperitur non in rebus non n. dicimus res quae est canis est aequoca sed haec vox canis aequoca est. Rx 1. nego solis vocibus competere aequocationem sequitur illa non in rebus reperitur ut infra videbimus et licet concederetur aequocationem tantum esse in vocibus, non exinde sequeretur materiam principalem h. Tractatus esse voces quia non propter voces est instituta ista disputatio sed propter res quae ordinate et incomplexe in praedicamentis ponuntur et consequenter prout vocibus incomplexis significantur et quia a praedicamentis removenda sunt aequoca hinc est quod de aequocis hoc loco tractetur.

QUAESTIO 1a

De Ante praedicamentis Artis

DUBIUM PRIMUM

An Artes recte definierit Aequoca Univoca et Denominativa.

Definitio Aequivocorum ab Arte haec est. Aequoca dicuntur quaeque solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa ut homo verus et homo pictus hoc n. solum nomen est commune sed nomen v. ratio substantiae diversa.

Explicatur definitio aequoca in primis diverso respectu et nomen et res significant, dicitur n. nomen vel terminus aliquis aequocus quia significat plura sed diversas rationes ut iste terminus canis significat canem caelestem Marinum &c. Ipsa v. res dicuntur aequoca non quia significant plura sed quia significantur unico vocabulo sed diversas rationes ut sydus illud caeleste, piscis et animal latrabile aequoca dicuntur. hinc est ut nomen ista quae plura ut plura significant vocentur aequoca aequocatio